

проводиться більш серйозна маркетингова політика. Як показує практика, студенти не в змозі згадати більшості назв фестивалів. Якщо казати про конкретні приклади фестивалів, то звісно найпопулярнішими були наступні відповіді: Atlas Weekend, Upark Festival, Zaxidfest, Білі Ночі, Країна Мрій, Бандерштат, Comіc Con, Євро-2012 та ін.

Відповідаючи на восьме питання анкети «З ким найчастіше Ви відвідуєте фестивалі?» очікуваним виявилось, що 34 % відвідують фестивалі з друзями, 30 % з батьками, 21 % з начальним колективом, 10 % з родичами, та всього на всього 5 % самі.

В дев'ятому питанні «Де Ви отримуєте інформацію про фестивалі?» ми в чергове отримали підтвердження про важливість інтернет-ресурсів (понад 60 згадування) та соціальні мережі (понад 50 згадувань). Ще одним важливим джерелом отримання інформації є знайомі (понад 40 згадувань).

В десятому та одинадцятому питанні йшла мова про «Топ 5 українських фестивалів, які Ви хотіли б відвідати?» та «Топ 5 світових фестивалів, які Ви хотіли б відвідати?». Серед українських фестивалів лідерами були гастрономічні (понад 60 згадувань), музичні (понад 50 згадувань) та танцювальні (понад 40 згадувань). Серед конкретних назв варто відзначити все ті ж вище зазначені фестивалі – Atlas Weekend, Upark Festival, Zaxidfest, Білі Ночі, Країна Мрій, Бандерштат, Comіc Con. Серед світових фестивалів навпаки домінували конкретні назви, а не загальні. До лідерів увійшли Октоберфест, карнавал у Ріо-де-Жанейро, Burning Man, Comіc Con, Grammy, Оскар та Олімпійські Ігри.

Останнє дванадцяте питання «Що Вам найбільше заважає відвідувати фестивалі?» дало змогу зрозуміти чому студенти мало подорожують. Цілоком очікуваними проблемами є брак часу (36 %) та фінансів (33 %).

Для перспективного розвитку фестивального туризму необхідний детальний аналіз існуючих фестивалів та перезавантаження їх за ознакою цікавості для туристів. Для інформованості туристів потрібно більше проводити роботи над рекламою фестивалів. Дані можуть бути корисні для певних кіл, які займаються проведенням фестивалів на теренах нашої країни.

В.А. Сич¹, О.Г. Топчієв¹, Д.С. Мальчикова², В.В. Яворська¹

*¹Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
topch-39@ukr.net*

*²Херсонський державний університет,
darina13@i.ua*

СОЦІОПРИРОДНІ ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ У ГОСПОДАРСЬКИХ КОМПЛЕКСАХ КРАЇН І РЕГІОНІВ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАННЯ

В сучасній географії на засадах її стрижневої концепції – концепції територіальної організації суспільства, – здійснюється подальше становлення

екологічного імперативу [3]. Географічна наука пропонує потужний доробок у розробленні сучасних запитів суспільства на екологічний захист довкілля та збереження ландшафтної оболонки Землі [1-3, 5]: концепції географічного середовища, навколишнього середовища, довкілля; ландшафтне планування; формування екологічних мереж; планування територій тощо. До подальшого розроблення позначена проблема оцінки антропогенно-техногенних навантажень на територію і методологічного обґрунтування каркасу антропогенно-техногенних навантажень [4].

До однієї з найбільш актуальних проблем подальшого становлення екологічного імперативу у географічних дослідженнях відноситься визначення функціональної ролі і місця природоохоронних і середовищних видів господарської діяльності, структурування цих соціоприродних видів діяльності. Склалася парадоксальна ситуація, коли в умовах формування постіндустріальної (інформаційної) цивілізації і революції послуг частка зайнятих у природоохоронній, рекреаційній та інших видах «середовищної» діяльності стрімко зростає. У той же час у сучасних галузевих класифікаціях та систематиках видів господарської діяльності такі складові господарства позначені вкрай фрагментарно і не виділені в окрему групу, блок чи сектор. Гостроту такої проблеми ілюструє сучасна офіційна рубрикація природоохоронних та рекреаційних галузей і видів діяльності і той факт, що ці сфери господарства перебувають у багатьох країнах у нескінчених організаційно-управлінських трансформаціях і перебудовах. Для роздумів: як представляти такі галузі і види діяльності у господарських комплексах країн і регіонів (?), до яких сфер, секторів і більш дрібних підрозділів економіки їх слід відносити (?). Ці галузі і види діяльності мають ще коротку історію свого функціонування, а у пострадянських країнах вони існують лише кілька останніх десятиліть.

На нашу думку, стає необхідним виділяти такі групи галузей в окремі структурні підрозділи господарства – сфери, сектори, міжгалузеві комплекси, кластери. Зауважимо, що у наш час відбуваються глибокі трансформації структури господарства країн і регіонів, і поява нових підрозділів виглядає доволі логічною. Головне питання: які соціально-економічні функції виконує зазначена група галузей і видів виробництва? У першому наближенні це складові господарства, що регулюють та регламентують взаємини суспільства з природним середовищем і довкіллям і забезпечують природоохоронні, середовищно-екологічні та рекреаційні потреби населення. Пропонується називати їх соціоприродними видами діяльності з урахуванням поширення у сучасній географії конструкту «соціоприродний» [5].

Пропонуємо до розгляду орієнтовний склад соціоприродних видів діяльності. Це переважно галузі нематеріального виробництва, які за сучасною систематикою віднесені до сфери послуг. Але й самі послуги поєднують галузі нематеріального і матеріального виробництва. І ще. Певною мірою всі галузі господарства – результат взаємодії людини з природою, але «соціоприродними» терміновані ті з них, що визначають загальну стратегію взаємин суспільства з природою і розробляють відповідні норми і правила. Групу соціоприродних видів діяльності формують

природоохоронні та рекреаційні галузі (види діяльності), а також наукові підрозділи і напрямки, що їх обслуговують і доповнюють.

Природоохоронні види діяльності охоплюють організацію і функціонування об'єктів природно-заповідного фонду, формування екологічних мереж, розроблення еколого-економічної політики і соціально-екологічних нормативів і регламентів містобудування, кадастрову оцінку природних умов і ресурсів, соціально-екологічних умов життєдіяльності населення, захист населення від природних і техногенних катастроф. *Рекреаційні види діяльності* включають туризм, санаторне-курортне оздоровлення населення, організовану комерційну рекреацію, масову неорганізовану рекреацію, побутову рекреацію – щоденну, щотижневу (вікенди), відпускну (сезонну), дачну та садово-городню рекреацію. У вітчизняній географії сформувались різноманітні *напрямки, що мають безпосереднє відношення до природоохоронної та рекреаційної діяльності, до впорядкування середовища*, які віднесені нами до соціоприродних видів діяльності. Серед них конструктивна географія, меліоративна географія, антропогенне ландшафтознавство, ландшафтна архітектура, ландшафтне планування територій, геопланування, концепція геотехсистем, концепція геоекосистем, концепція довкілля.

Щодо *місця соціоприродних видів діяльності у господарських комплексах країн і регіонів* наша думка така. У сучасних галузевих класифікаціях і систематиках видів діяльності вони розпорошені за різними секторами і десятками різних рубрикацій. Є реальна потреба виділити їх в окрему групу, враховуючи надзвичайно важливі і пріоритетні соціально-економічні функції, що їх виконують зазначені види діяльності. На рівні національних економік йдеться про формування *нового сектору*: традиційну три- чи чотирисекторну структуру господарства слід замінити п'ятисекторною за таким складом:

- *первинний сектор* – галузі і види економічної діяльності, що видобувають та виробляють первинну продукцію;
- *вторинний сектор* – галузі (види діяльності) з перероблення первинних продуктів;
- *третинний сектор* – сфера обслуговування, надання індивідуальних, колективних та громадських послуг;
- *четвертинний сектор* – соціоприродні види діяльності, що регулюють взаємини суспільства з природним середовищем;
- *п'ятинний сектор* – інформаційно-технологічні галузі і види господарської діяльності.

Зрозуміло, що така гіпотетична пропозиція потребує подальшого обговорення і більш глибокого методологічного розроблення. На регіональному рівні групу соціоприродних видів діяльності необхідно розглядати як *міжгалузеві комплекси* чи *кластери*. Зокрема, вже зроблені перші представлення регіональних міжгалузевих природоохоронних та рекреаційно-туристичних комплексів (кластерів). Започатковане розроблення планувально-територіальної організації господарства країни та її регіонів на засадах регіональної економіки та регіональної політики. Введення соціоприродних видів діяльності як структурного підрозділу господарства –

сектору, міжгалузевого комплексу, кластеру, дозволить істотно поглибити сучасні процеси трансформації структури господарства країн і регіонів і посилити їх соціально-екологічну спрямованість.

Література:

1. Ландшафтне планування в Україні / Л.Г. Руденко, Є.О. Маруняк, О.Г. Голубцов та ін.; під ред. Л.Г. Руденка. – К. : Реферат, 2014. – 144 с.
2. Лісовський С.А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України» / Інститут географії НАН України. – К., 2009. – 300 с.
3. Руденко Л.Г. Екологічний імператив у пріоритетах інтегрованого планувального процесу в Україні / Л.Г. Руденко, С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк // Український географічний журнал – 2016, № 4. – С. 9-16.
4. Сич В.А. Каркас антропогенно-техногенних навантажень на територію регіону Українського Причорномор'я / В.А. Сич, А.М. Шашеро, К.В. Коломієць // Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. – 2019. – Том 24. Вип. 1.
5. Топчієв О.Г. Концепція довкілля – сучасний напрям інтеграції природничо- та суспільно-географічних досліджень / О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко В.В. Яворська // Український географічний журнал. – 2017. – № 3(99). – С. 64-70.

І.Г. Смирнов

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Smyrnov_ig.ukr.net*

РЕГІОНАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ УРБОТУРИЗМУ В УМОВАХ ОВЕРТУРИЗМУ

2016 р. у фаховій туристичній літературі з'явився новий термін – «overtourism» (англ. – надлишковий туризм). Він відобразив виклики щодо управління зростаючими туристичними потоками, зокрема у міських (урбо) дестинаціях, та вплив урботуризму на міста. Нині більше 1/2 населення світу живе в урбанізованих ареалах, до 2050 р. цей показник сягне 70 %. Зростаюча чисельність урботуристів збільшує споживання природних та туристичних ресурсів міст, здійснює соціокультурний вплив та зростаючий тиск на міську інфраструктуру. Для урботуризму важливим завданням є ефективне управління потоками туристів з метою забезпечення позитивних наслідків від їхнього відвідання міст. Ще задовго до того, як виник термін «overtourism», ЮНВТО визначила поняття туристичної місткості (пропускної спроможності), «як максимальну кількість людей, що можуть відвідати туристичну дестинацію одночасно без здійснення деструктивного впливу на природне, економічне та соціокультурне середовище та погіршення якості туристичних продуктів, що надаються» [1]. Це поняття пов'язане з категорією сталого туризму: туризм вважається сталим, коли враховує інтереси як туристів, так і місцевих громад. Ця мета може бути досягнута через участь громад у розвитку туризму, зокрема управлінні туристопотоками, зменшенні сезонності туризму, ретельному плануванні туризму в дестинаціях, що враховує їхню туристичну спеціалізацію та